

Mijne Heeren Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag, Mijne Heeren Curatoren en Professoren der Vrije Universiteit, Dames en Heeren Studenten, en voorts gij allen, die deze plechtigheid met Uwe tegenwoordigheid vereert.

Zeer gewaardeerde Toehoorderessen en Toehoorders.

In het jaar der Kuyperherdenking wordt van de Vrije Universiteit onwillekeurig verwacht, dat zij bij haar publieke optreden aansluiting zoekt bij het werk van haar stichter. In dit verband dunkt het mij te betreuren, dat in datzelfde jaar een *physicus* geroepen werd tot het houden eener oratie, zijn vakgebied betreffende. Hij toch kan daarbij zulk een aansluiting slechts langs indirecten en dus minder bevredigenden weg vinden.

Dat het geheel der natuurwetenschappen niet buiten Kuyper's belangstelling viel, noch vallen kón, is ontwijfelachtig voor ieder, die iets van zijn werk en den tijd, waarin het plaats greep, verstaat. De eeuw, waarin Kuyper de Vrije Universiteit stichtte, was de eeuw waarvan hijzelf in 1899 zou zeggen, dat zij wegstierf onder de hypnose van het Evolutiedogma ¹⁾. Zijn oratie, aan de bestrijding van de leer der universeele, progressieve ontwikkeling gewijd, bewijst niet alleen dat Kuyper den verstrekkenden invloed van de natuurwetenschap op het denken van zijn tijd volkomen doorzag, maar tevens, dat hij ook tot de vakwetenschappelijke litteratuur is doorgedrongen, om zich, waar zulks noodig was, een geharnast bestrijder van dien invloed te kunnen betoonen.

Wanneer hij in deze oratie tenslotte overgaat tot „de critiek, die de evolutieleer van geestelijk standpunt treffen moet”, dan oefent hij die critiek onderscheidenlijk voor wat betreft het *aesthetisch*, het *ethisch* en het *religieuze* leven. Zijn bedenkingen zijn hierin samen te vatten, dat in een consequente evolutieleer elk dezer levenssferen haar eigen karakter, waarde en beteekenis noodzakelijk verliezen moet, dat zij niet elk door eigen normen worden beheerscht, „doch in aansluiting aan de levensbewegingen in de planten- en dierenwereld, en als opkomende uit de physische en chemische werkingen der anorganische elementen, zelf louter mechanisch ontstaan en voortbestaan, en niet dan toevalligerwijze tot hoogere organisatie opklimmen”. De begrippen, waarin de mensch in deze levenssferen zijn oordeelen formuleert, worden dan ook van hun eigenlijken inhoud ontdaan. Schoonheid wordt synoniem met nuttigheid in den strijd om het bestaan. Ethisch leven is niets dan het volgen van den lust. Al goochelt men nog met woorden als „Religion” en „Frömmigkeit”, in waarheid wordt op alle religie als menschelijk zelfbedrog den ban gelegd.